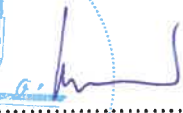

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A költségvetés adó- és járulékbevételei elvárt
időarányos teljesítésének meghatározásához

Jóváhagyom:

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK
ELNÖK

dr. Windisch László
elnök

2026. április

A módszertan elkészítését irányította:

Dr. Lehmann Kristóf
vezető közgazdász

Dr. Pulay Gyula Zoltán
elemzési szakértő

Dr. Kádár Kriszta
elemzési tanácsadó

A módszertant készítette:

Vajda Tamás
makrogazdasági elemző

Dr. Kádár Kriszta
elemzési tanácsadó

EL-4414-032/2026.

BEVEZETÉS

Az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény (ÁSZ tv.) 5. § (13) bekezdése alapján az Állami Számvevőszék (ÁSZ) elemzéseket készít, amelyek rendelkezésre bocsátásával segíti a Költségvetési Tanácsot a feladatai ellátásában. A Költségvetési Tanács a központi költségvetés végrehajtásáról a tárgyév első félévét követően, illetve az előző év második félévét követően a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 23. § (1) c) bekezdése alapján elemzést készít, amelyhez az ÁSZ a kapcsolódó elemzését a Költségvetési Tanács rendelkezésére bocsátja.

Ismeretes, hogy a központi költségvetés egyes adó-, díj- és járulék nemekből befolyt bevételei túlnyomó többsége havonta nem egyenletesen, az előirányzat 8,3%-ában teljesülnek, az adónemek többsége esetében sajátos szezonális figyelhető meg a bevételek teljesítésében. Ennek hátterében a befizetésre vonatkozó jogszabályi rendelkezések, a fogyasztás évközi változásai, és egyéb makrogazdasági tényezők változásai állnak. Ezek mellett bizonyos adónemek esetében az adóvisszaigénylések az év egy jól meghatározott időszakára esnek, így a kiutalások jellemzően minden évben ugyanazokban a hónapokban csökkentik a nettó bevételeket. Ennek megfelelően a különböző adónemekből származó bevételek évközi lefutása adónemenként eltérő.

Az ÁSZ célja egy olyan módszer kidolgozása volt, amellyel a szezonális ingadozásokat – illetve esetleges jogszabályváltozásokat – figyelembe véve az elemzett adónemek esetében havi becslés adható arra, hogy a költségvetési törvényben meghatározott bevételi előirányzat hány százalékának kell teljesülnie adott hónap végéig ahhoz, hogy a bevételi előirányzat 100%-ban teljesüljön az év végén. Az adott hó végéig teljesítendő arány (az elvárt teljesítés százalékos értéke, amit a továbbiakban **elvárt időarányos teljesítés benchmarknak** nevezünk) és az eredeti előirányzat összegének szorzataként adódó forintösszeg (a továbbiakban **a benchmark nominális értéke**). A költségvetés végrehajtásának elemzése során az ÁSZ az egyes adónemekből befolyt bevételek összegét ezekhez a benchmarkokhoz viszonyítja. Az összehasonlítás lehetővé teszi annak megállapítását, hogy az adott hó végéig teljesített bevétel a jogszabályok által előírt és a makrogazdasági paraméterek szerint elvárt (törvényben tervezett) bevétellel összhangban teljesült-e. Ezáltal értékelhető az is, hogy az év adott időszakáig teljesített bevétel alapján a költségvetési törvényben tervezett bevétel év végéig teljesíthető-e.

A becsléshez historikus adatokat használunk. Ezek, illetve a tárgyév teljesítéseire vonatkozó adatok a Magyar Államkincstár által szolgáltatott pénzforgalmi adatok¹. A becslés alapját a 2018-2025. közötti időszak havi pénzforgalmi adatai adják, de az időtáv minden évben bővül (a megelőző év adataival), ami pontosabb becslést tesz lehetővé.

Az elemzett időtáv a jogszabályváltozások miatt nem minden adónem esetében alkalmazható (pl. új adónemek, illetve jelentősen módosított adózási előírások esetében).

¹ MÁK, ÁHT összesen táblák 'UJ HAVI' munkalapja

AZ ELVÁRT IDŐARÁNYOS TELJESÍTÉS MEGÁLLAPÍTÁSÁNAK MÓDSZERE

I. A benchmark értékek meghatározása

Az elemzett időszak minden évére, minden adónem esetében meg kell határozni, hogy a havi teljesítések aránya hogyan alakult év közben. Az adott havi teljesítés aránya meghatározott adónemre az adott hónapban a meghatározott adónemből származó bevétel és a teljes évben a meghatározott adónemből származó bevétel hányadosaként kerül kiszámításra (1. egyenlet). Ehhez hasonló módon kerül meghatározásra az adott hónap végéig halmozottan teljesített bevételek aránya is az egész éves teljesítéshez képest (2. egyenlet).

$$r_{y,m}^{(t)} = \frac{R_{y,m}^{(t)}}{R_{y,\cdot}^{(t)}} \quad (1)$$

$$cr_{y,m}^{(t)} = \frac{CR_{y,m}^{(t)}}{R_{y,\cdot}^{(t)}} = \sum_{k=1}^m r_{y,k}^{(t)} \quad (2)$$

Ahol:

- $R_{y,m}^{(t)}$ – t adónemből származó adóbevétel y év m hónapjában
- $R_{y,\cdot}^{(t)}$ – t adónemből származó adóbevétel y év egészében
- $CR_{y,m}^{(t)}$ – t adónemből származó halmozott adóbevétel y év m hónapjának végéig

Azon adónemek esetében, amelyeknél nem történt olyan jogszabályváltozás, amely az adóbefizetések lefutására hatással volt, az adott adónem esetében a figyelembe vehető években az adott hónap végéig történt halmozott teljesítési arányok számtani átlagaként kerül meghatározásra elvárt időarányos teljesítés benchmark (3. egyenlet). Az elvárt időarányos teljesítés benchmark értékét a törvényi előírányzat összegével szorozva adódik benchmark nominális értéke (4. egyenlet).

$$\hat{cr}_m^{(t)} = \frac{1}{N} \sum_{y=1}^N cr_{y,m}^{(t)} \quad (3)$$

$$\hat{CR}_{m,y}^{(t)} = \hat{cr}_m^{(t)} \cdot P_y^{(t)} \quad (4)$$

Ahol:

- N – a becslés során figyelembe vehető évek száma
- $P_y^{(t)}$ – t adónemre vonatkozó törvényi előírányzat y évben

II. A benchmark értékek korrekciója

Egyes adónemek esetében előfordulhat, hogy jogszabályváltozás, kormányzati intézkedés hatására – csekély mértékben – módosul az adóbevételek éven belüli lefutása. Ezen változások okai a következő tényezők lehetnek:

- év közben módosított adókulcs
- év közben bevezetett adókedvezmény

- jogszabályváltozás, illetve kormányzati intézkedés, amely bizonyos előirányzatokon a szokásos éven belüli lefutáshoz képest olyan addicionális bevételt eredményez, amely nem az egész évre jellemző

Ezekben az esetekben a korábban bemutatott benchmark megfelelő alapot ad a becsléshez, ugyanakkor azt korrigálni szükséges. A korrekció során kétféleképpen lehet eljárni, a megfelelő eljárást annak függvényében kell kiválasztani, hogy a törvényi előirányzat meghatározásakor az intézkedés/jogszabályváltozás hatását figyelembe vették-e. A következőkben e két lehetőség kerül bemutatásra.

a.) Korrekció – 1. eset

Abban az esetben, ha a törvényi előirányzatot az intézkedések hatását figyelembe véve állapították meg, a következő lépések szerint kell eljárni:

- 1.) Korrigált előirányzat meghatározása: a törvényi előirányzat összegének korrigálása az intézkedés hatásával
 - Ha az intézkedés többletbevételt eredményez: csökkenteni kell a törvényi előirányzatot az intézkedés hatásának kormányzat által előrejelzett, vagy ennek hiányában az MNB, illetve az ÁSZ által meghatározott összegével
 - Ha az intézkedés bevételcsökkenést eredményez: növelni kell a törvényi előirányzatot az intézkedés kormányzat által előrejelzett, vagy ennek hiányában az MNB, illetve az ÁSZ által meghatározott hatásának összegével
- 2.) A havi benchmark nominális értékének meghatározása a korrigált előirányzat és az eredeti százalékos benchmark szorzataként
- 3.) A 2. pontban kiszámolt havi összegeket korrigálni kell az intézkedések adott hónapra jutó hatásával. Így adódik a korrigált benchmark nominális értéke
- 4.) A korrigált benchmark halmozott nominális értékének meghatározásához a 3. pontban kapott havi összegeket aggregálni szükséges

b.) Korrekció – 2. eset

Abban az esetben, ha az intézkedés az előirányzat összegének meghatározását követően történt, a következő lépések szerint kell eljárni:

- 1.) A benchmark nominális értékének meghatározása, az új intézkedések hatását figyelmen kívül hagyva
- 2.) Az 1. pontban kiszámított havi összegek korrigálása az intézkedések adott hónapra jutó hatásával. Az intézkedés hatása a kormány által előrejelzett, vagy ennek hiányában az MNB, illetve az ÁSZ által meghatározott összeg
 - Ha az intézkedés többletbevételt eredményez: az 1. pontban kiszámított havi összeget növelni kell az intézkedés adott hónapra jutó hatásával
 - Ha az intézkedés bevételcsökkenést eredményez: az 1. pontban kiszámított havi összeget csökkenteni kell az intézkedés adott hónapra jutó hatásával
- 3.) Korrigált elvárt időarányos teljesítés benchmark meghatározása: minden hónapra a 2. pontban kiszámított korrigált összeg és a 2. pontban kiszámított összes havi korrigált összegnek a hányadosa

- 4.) A 3. pontban kiszámított korrigált elvárt időarányos teljesítés benchmark és a törvényi előírányzat szorzataként adódik a korrigált benchmark nominális értéke minden hónapra
- 5.) A korrigált benchmark halmozott nominális értékének meghatározásához a 4. pontban kapott havi összegeket aggregálni szükséges